

istenek, a győzelmes csaták, »hol szól-
tak a csaták csalogányai a trombiták«,
midőn győzelmesen lobogtak háromszinű
zászlóid selymei az urrá lett hazában
és a »Ma«!

Jussanak eszedbe és ne feledj!
Jussanak eszedbe és remélj!

Millió és millió magyar szívből
szálljon a gondolat a segesvári síkra,
vigyen oda áldást és visszátértében
susogja:

»Haza és szabadság! Ez a két szó,
melyet először tanuljon dajkától a gyer-
mek! És ha a csatában a halál eléri,
utószor e két szót mondja ki a férfi!»

A helyzet valódi képe.

A kormány és pártja s az ellenzék min-
den pártja közt megtörtént a megállapodás,
hogy bizonyos meghatározott s a képviselő-
háznak benyújtott vagy benyújtandó javasla-
tokra nézve a vita a képviselőházban vissza
fog térni a rendes mederbe, melytől elterelte
az ellentállás, melyre az egész ellenzék a saját
szabadságot megtámadni célzó bírhatta 16. §.
ellen kifejtett.

A napi sajtó hosszabb idő óta békeknek
nevezi e megállapodást, melyre az első lépést
a kormánypart a ház köztszerteiben lévő el-
nöke utján tette, mert az ellenzék által több
nap előtt kezdeményezett tárgyalások egészen
és tökéletesen felbeszakadtak a kormány és
pártjának akkoriban tanúsított magatartása
folytán.

Nagyon tévesen fogja fel a helyzetet az,
ki e megállapodást békeknek nevezi.

Béke egyáltalában nem köttetett, sőt el-
lenkezőleg, minden ellenzéki párt, de főképen
a mi pártunk, tisztán, világosan és félreér-
tetlenül kijelentette, hogy a kormány ellen
s a megnevezett javaslatok ellen a leghatáro-
zottabban fog küzdeni, álláspontját fenntartja,
a javaslatok ellen érvel, azoknak káros cél-
ját kimutatja, a közvéleményt igyekszik elvei-
nek igazságáról meggyőzni és a kormány és
javaslata ellen szavazni fog.

Egy szóval nem tesz sem többet, sem
kevesebbet, mint a mit harmincz év óta ren-
desen, rendszeresen és minden alkalommal
tett.

Csakis a kivételes vitatkozási módot nem
nem szándékozik a megnevezett javaslatokkal
szemben használni és ennek a koncedálása
arán jött létre egy egyezmény, a melybe pár-
tunk belement, mert pártunk, mely hazafias

párt és ténykedését a haza érdekeihez méri,
csakis kivételes alkalmakkor használta eddig
is és fogja használni ezentúl is az ellenzék
oly kivételes parlamenti jogát, melyet min-
denre alkalmazni nem is volt szándéka soha,
mert ha lett volna, tönkre tenné a parlamen-
tárizmust.

A mint harmincz év alatt csak három-
szor obstruált a párt és meg sem élt békében
az egymást követő kormányokkal, sőt folyton
harcban állott velök, úgy a jövőben is harc-
ban fog állni; a békekötésről szó sem volt,
szó sem lehet; csak az eddig is már ritkán
alkalmazott fegyvert nem szándékozik most
bizonyos körvonalozott esetekben.

Kétségtelen az, hogy habár nem is volt
szándéka a pártnak az obstrukció kivételes
fegyveréhez nyulni minden felmerülő kérdés-
sel szemben, mert, ha szándéka lett volna,
saját maga adott volna alkalmat arra, hogy
az erőszak oly nemét alkalmazza egy erőszá-
kos kormány, mely ellen élethalálharcot vív-
tunk volna bár, de az eredmény talán gyászos
betűkkel lett volna beleírva a magyar ország-
gyűlés történelmébe: azért mégis egy bizonyos
koncessziót képvisel e kijelentett lemondás, még
akkor is, ha a veszélyes kétélű fegyvert nem
is volt szándékunk alkalmazni a felhozott kér-
déseknegynemelyikében.

Most az a kérdés merül fel, hogy az el-
lenzék, melyet e koncesszióért nyertünk,
megéri-e azt, hogy mi, egy jóllehet nem is
szándékolt obstrukcióról bizonyos meghatá-
rozott kérdésekben lemondunk.

Határozott véleményem az, hogy az el-
lenzék megérte az árát.

A küzdelem, melynek alapja a fontos
16-ik §. volt, lassanként átfajult egy nem ke-
vesebb fontos politikai küzdelemmé, melynek
kimenetelétől óriási politikai kérdések függtek.

Es ime, mi lett az eredmény?
Az nem, hogy a 16-ik §. oly módosítást
értünk el, mely kielégít; ép ezért nem is
köteleztük magunkat a módosítás elfogadá-
sára, — sőt teljes épségében fenntartottuk
jogunkat e módosítást ellenezni és el nem fo-
gadni.

Sőt tovább mentünk; fenntartottuk a jo-
got még akkorra is, mikor a javaslat ör-
vénynyé lezz, minden erőnkkel oda törekedni,
hogy majd egy más törvényvel a helytelen
szakasz módosíttassék.

De az kétségtelen, hogy az elért módo-
sítás a polgárok nagy és terjedt körét vonja
be az esküdtszékek bíraskodása alá, mely az
eredeti szövegben nem tartozott oda.

Lábaink alatt e holtak,
A magyar hazáért haltak.
Tanuljunk meg tőlük élni,
Kardon lánczot nem cserélni.
És akkor, bárhogy tapossák:
Virul a magyar szabadság.
Nem a német, de a világ
Sem bír vasat verni mi ránk.

Petőfi sirjánál.

(A segesvári emlékünnepe szavaltja a szerző)

Petőfi! Petőfi! Rázd meg sirhalmodat!
Pendíts meg elnémult, keletört lantodat!
Szakadozott hurján lobogó láng égjen.
Füröszd meg a lelkünk lángelkek tüzeiben!
Gyujtsd föl a szívünket mert ó jaj kialszik!
Dobogása is már alig alig hallszik...
Tüzet nekünk, tüzet abból a vulkánból:
A szabadság fényes, piros hajnalából!

Te voltál Petőfi legelső sugara,
Ragyogó reménye, hajnali csillaga!
A te dalod szülte a szent szabadságot,
Mint a kikelet a mosolygó virágot!
Dalod kovácsolta bilincsből a kardot,
Zugó zivatarban mindig ott viharzott,
Ott esengett, kongott a templom harangjában:

A székely ágyuknak bömbölő szavában...
Vérrozsákat dobott sötét égboltjára,
Babért font a honvéd vérző homlokára,
Daloddal hunyta be a szemét örökre...
Szállt a dalod tovább zugva, mennydörögve.
Szállt a dalod tovább, mindegyre halkabban.
Haljátok: hogy zokog, itt e sirhalomban!
Szabadság alkonyát siratja siratja,
Bele sir a hősök koszorús csapatja.
... Halljátok-e, hogy zeng daltól a sirhalom!
Kardok csattogása csörtet át a dalon...
Zugva, mennydörögve folytatják a harcot,
Dobog a föld szíve: éljen a szabadság!

Vagy tán meg se haltál? Ez a hír csak köl-
(tött?)

Halhatatlan valód új alakot öltött?
Mint csalogány zengesz erdők rejtekében.
Éveszett édenről szomoruan, szépen,
Hogy az esti csillag reszketve aláhull
Büvös dalodra a fénylő magasságból?
Tán felhő képében gyászolod hazádat?
Beborítod mint a legfeketebb bánat?
Vagy te vagy az égnek haragos villáma?
Fenyegeted a sok zsarnokot cikázva?
Oh cikázz, te villám! Sujsd agyon a hány

(van!)
Ne legyen egy nép sem porban, rabigában!
Pósa Lajos.

Bármilyen legyen a vélemény e haladás ér-
teke felett, mely minket annyira nem elégit
ki, hogy tényleg visszautasítjuk a módosított
szakaszt és a 30 év óta megszokott módon
küzdeni is fogunk ellene: de az mégis tény,
hogy a kormányelnök a kompromisszumot
megkötő konferencián kijelentette, hogy meg-
győződése szerint az új szövegezés az ellen-
zék álláspontjának messzemenő engedményeket
tesz.

Es itt van az a tény, amelyre az ellen-
zéknek ép oly nagy súlyt kellett fektetnie, —
mint a milyent tulajdonított magának a fegy-
verfogás specifikus okának.

A kormány és pártja három hónapig
mereven kijelentették, hogy a 16-ik §-on sem
oly változást nem eszközölnek, a mely az
ellenzék álláspontjához közeledjék.

Ez irányban a miniszterek messzemenő
kijelentéseket tettek.

Most pedig a kormányelnök hivatalosan
beismerte, hogy igenis, meggyőződése szerint,
az új szövegezés az ellenzék álláspontjának
messzemenő koncessziókat tesz.

E koncessziókra a kormánypart kötele-
zőleg rászavazni, az ellenzék pedig nincs köte-
lezve rászavazni, sőt küzdeni fog ellene és
nem fogadta el.

Az ellenzék tehát, melyet a kormány
nem akart még komolyan sem venni, szétvert-
nek hirdetett és ellentállási képességét semmi-
be sem vette, ime rászoritotta a kormányt,
hogy vele kompromisszumra lépjen és az ellen-
zék álláspontját beismerve, jelentékeny kon-
cessziókat tegyen.

Ez egy nagymérvű politikai eredmény,
melynek elérésére nem került más áldozatba,
mint oly eszközök alkalmazásának beszünteté-
sége, melyet állandóan alkalmazni úgy sem
lehetett volna, nem is volt szándéka az ellen-
zéknek és nem is lehetett szándéka, mert ha
a kormány makacssága az ellenzékre rákény-
szerítette volna a folytonos obstrukciót, meg
lehet, hogy az élet-halál-harcnak vége nem
csak a 16-ik § előbbi szövegének keresztülvitele,
de a parlamenti szólásszabadság korlátozása és
(tekintve az osztrák viszonyokat) még ta-
lan az alkotmányosság veszélye is lehetett
volna. Az élet-halál-harcoknak, mint minden
harcnak, kimenetele kétes és midőn a haza
legszenyebb érdekei forognak kockán, ily
harc esélyeinek nem szabad az érdekeket
kitenni.

Ily harcban az önfeláldozás, az elszánt-
ság, a kitartás nem mindég elégségesek, bar-
mennyire készen talált legyen minket a
harcra a kormány; de mikor elismeri az
ellenzék állásfoglalásának jogosultságát s a
hosszu harc vége az, hogy a kormány enged
és módosítja a 16-ik szakaszt, kijelenti hiva-
talan, hogy módosításának intenciója az,
hogy az ellenzék követelésének nagy mérvben
eleget tegyen: ha mindez megtörténik, a mint
megtörtént, azonnal megszűnik az élet-halál-
harc erkölcsi alagja.

Méregelve az elért nagy politikai ered-
ményt. tekintve a harc folytatásának veszé-
lyeit a haza érdekeire nézve, melyek még
fontosabbak, mint a 16 §., az ellenzék he-
lyesen cselekedett, hogy elégséges okok nél-
kül nem folytatja a kivételes eszközök hasz-
nalatát; kivált mikor ez elejtéssel még azt is
biztosította, hogy (egy időre legalább) a kvóta
nem lesz felemelve, és hogy az osztrák álla-
potokkal szemben a magyar alkotmányosság a
provizóriumnál is minden körülmények között
biztosítva lesz.

Ez eredményeket elértük, holott a sajtó-
szabadságért folytatott küzdelemben nem tel-
tük le a fegyvert; küzdeni fogunk sem több
sem kevesebb, sem másnemű fegyverekkel,
mint a milyennekkel küzdeni szokott pártunk
harmincz év óta a rossz kormányok és több-
ségek ellen. Nehéz helyzetünkben, mi, kik
mély hazafias gondoktól terhelve, fáradoztunk
szívünkben nem éreztünk mást, mint a leg-
tisztább hazafiságot, és nyugalommal fordulunk
azokhoz, kik hazájukat szeretik és kérdezzük
tőlük, helyesen jártak-e el? E kérdésre tiszta
lelkismeretünk igennel felel!

Kossuth Ferencz.

A debreczeni hírlapírók Petőfi emlékünnepe.

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, augusztus 2.

Mialatt Segesvárt a vármegyeház terén folyt a kegyeletes ünnepély s hangzott szerkesztészt Bartók Lajosnak, a Petőfi társaság alelnökének emlékbeszéde, a debreczeni hírlapírók hirtelen elhatározták a déli órákban, hogy napi munka végezte után d. u. fél 6 órakor megkoszorúzzák Petőfi Sándornak szobrát a kollégium előcsarnokában. Nem kívánt ez nagyszabású, széles körű városi halhatatlan érdemeinél fogva általános lenni, csak kegyeletes megemlékezés, a mely eleget tegyen annak a kitörő vágyak és érzelmeknek, a melyet a magyar sajtó minden munkása Petőfi Sándor iránt ugy irodalmi es hazafiai halhatatlan érdemeinél fogva általában, mint különösen a sajtó szabadság megteremtője iránt érez.

De teljes csendben a dolog még sem mehetett. Nevezetesen értesíteniünk kellett szándékunkról a főiskola igazgatóságát, a melynek részéről a legszeretőbb jóindulattal találkozott s hazafias kötelességünknek tartottuk értesíteni róla a kollégiumban bentlakó ifjúságot, valamint nem hivatalos meghívás alakjában ugyan csak bizalmasan, felkértük, a megjelenésre Komlóssy Arthur főjegyző ur utján a városi tanácsot.

A program szintén gyorsan elkészült, hiszen lelkes emberek közt, nincs helye a kételkedésnek s Petőfi Sándor, a ki annyira a pillanat ember volt, nem vette tőlünk, szerény epigonoktól rossz néven, hogy oly hirtelen és gyorsan határoztuk el magunkat. Komlóssy Gyula, lapunk f. szerkesztője vállalkozott, hogy néhány szóval elmondja azt, a mi bennünket a szobor elé vitt s Kovács Kálmán egy óda elszavalására ajánkozott. Ennyi akár elég is lett volna már, de gondoskodtunk, szívünk parancsa szerint arról is, hogy zsolozsmahang vezesse és zárja be szent emlékezésünket. Dankó Pistának városunkban időzött jeles daltársulata örömmel vállalkozott rá, hogy az ünnep bevezetésül a Hymnuszt, közben Petőfinek gyönyörű, Temeletes szóla zenek kezdetű dalát s befejezésül a Szózatot Dankó Pista hegedű és Lányi Géza czimbalom kísérete mellett elénekeli. Ezzel a program kész volt, megrendeltük a Koszorút Hevőkáld Edénél, a fűvészkert jeles kerítésénél, melyre araszos szelességű nemzeti szín szalagot kötöttünk e felirással:

A Debreczeni Hírlapírók — Petőfinék.

Elérkezvén az idő, összegyűltünk a főiskola dísztermében, ahol városunknak sokkal több jelesét találtuk, mint hittük a terv gyors és csendes keresztülvitele után. Nevezetesen a főiskola gazdasági tanácsa d. u. ülést tartott s tagjai értesülvén szándékukról, félbeszakították tanácskozásukat s együtt ünnepeltek velünk. Ott voltak Balogh Ferencz th. ak. tanár, püspökhelyettes, dr. Erdős József, Orosz István, dr. Gulyás István főisk. tanárok, Komlóssy Arthur főjegyző, Király Gyula tanácsnok és ifj. Csóka Sámuel polgármesteri titkár a városi tanács részéről, Lengyel Imre, Márk Endre koll. ügyész, Kanizsay Endre tanító, továbbá a debreczeni hírlapírók majdnem teljes számban s a főisk. tanuló ifjúság igen szép számmal, valamint a városi közönség köréből is számosan.

Az iskolai hatóság ez idő szerinti fejt, Balogh Ferencz püspökhelyettes urat körünk-

ben tisztelhetvén felkértük, legyen szives ünnepélyünk fényéhez néhány zárszó elmondásával szintén hozzájárulni s ezt kész örömmel megígérte.

Ekkor aztán megkezdődött a kegyeletes ünnepély, Dankó Pista daltársulata elénekelte Kölcsei Hymuszának két első versszakát, oly meghatottságot s a mellett lelkesedést keltve, hogy még tőlük is bámulatot keltett, pedig az ő sikereik már megszokott dolgok. Valóban felemelő érzés volt, mikor a hegedű hangjai és a czimbalom és a Kósa gyönyörű bassusa egybeolvadtak az Isten áldd meg a magyart! gyönyörű zenéjében.

Zugó taps hangzott fel, mikor bevégezte a társulat a gyönyörű zenét.

Ekkor aztán Komlóssy Gyula, lapunk f. szerkesztője lépett az emelvényre s Petőfi szobrával szemben állva, a következő szavakat mondotta:

Eljöttünk hozzád Petőfi Sándor, mi is e napon, amikor neveddel telik be széles hazánk s egy egész nemzet zárandok legalább lélekben eddig jeltelen sírokhöz.

Ejöttünk mi is, a szabadságot Debreczeni munkásai akik büszkén viseljük zászlónk csillogó aranyaként a te nevedet, ki ezt a szabad sajtót megalkotád, — nem, megteremtetted egy pillanat alatt egyszerre kelt ki a tizedik muza a te agyadból, a modern haladás, az új Magyarország muzsája, a sajtószabadság!

Te voltál az kinek legyen! szavára lehullt a bilincs az író kezéről és szabad lett a gondolat, szabad a szó, amint te voltál az, aki tetted, hogy szabad let a nép!

Imádozt szentje, bálványá valál e sokat szenvedett nemzetnek már sokkal azelőtt, de igazán azzá csak márczius 15-ike tett, mert akkor teremtetted új a magyart.

Köszönjük ezt neked, imádozt szentünk, eltűnt hőrszunk, neked köszönjük ezt!

Fogadd szivesen tőlünk, a te eszméidnek a te eszméidnek, a te alkotásaidnak, a szabadságnak, egyenlőségnek és testvériségnek és a szabad magyar sajtónak egyszerű munkásaitól ezt a koszorút, szívünkkel adjuk ezt, ahol be van zárva és biztató forrása minden tettünknek a te halhatatlan alakod.

Légy áldott haló porodban s áldott szelleműden ott, a hol vagy a földön és az égben Amen!

Ezután újra az a csodás hegedű szólalt meg, amely az imént hallottunk. Oh, micsoda más volt azonban most, mikor egy Petőfi dalt kísért. Valóban az ég hatolt az a fájdalom, amely abból a négy-hurból a czimbalom és ének hangjainak kíséretében mintegy kiszabadult a Dankó Pista nyirettyűjének parancsára mi pedig repültünk vele fel oda, közelébe annak a szellemóriásnak, aki az emberiséget ezzel a műremekkel megajándékozta az ő mérhetetlen fájdalomában.

Mikor felocsotunk abból a szent erzésből amelyet a Temeletes szóla a zenek szívünkben keltett s kellően megtapsoltuk Kovács Kálmán lépett az emelvényre s a következő költeményt szavaltta el:

Nem bánt többé a gondolat,
Hogy meghalsz lány párnák között —
Mire vágytal: beteljesült,
Költő király, elköltözött! . . .
. . . A harcmezőn acélszörej . . .
Trombitahang . . . ágyud rej . . .
Részegít a füst . . . a vérszag . . .
Kezed lantot . . . kardot ragad . . .
S mindegyiken lobogva ég:
Egyenlőség!

Nem bánt többé a gondolat,
Hogy kiműlsz, mint a gyertyaszál —
Mire vágytal: beteljesült
A jós-ihlet . . . költő halál! . . .
. . . Már ott rohansz — törött karddal . . .
Mgbe esd — síró lanttal . . .
S mindegyiken most is ott ég:
Testvériség!

Nem bánt többé a gondolat,
Hogy kiműlsz, mint a gyertyaszál,

Vagy meghalsz lány párnák között,
Elköltözött költő-király . . .
. . . Már ott fekszel átszúrt mellet:
De még tele dallal, hittel . . .
S véreden is lobog a láng:
Szent szabadság!

. . . Rege, . . . rege, nem haltál meg!
Mennybe szálltal illyésképpén —
Csillagokon átrobogó,
Isten-küldte lángszekéren! . . .
S ott is maradsz az Istennek
Csillagszegett trónja mellett —
Mindörökké!

S ha még egyszer harc viharzik
Hegyen, völgyön, rónaságon:
Leszállsz onnét lanttal, karddal
A nap-, vagy a holdsugáron! . . .
S eldöngöd még ittasulva,
Egész hazát lángra gyújtva —
Talpra magyar!

Ekkor aztán Balogh Ferencz tanár ur lépett az emelvényre, körülbelül a következőket mondván:

Mélyen tisztelt ünnepelő gyülekezet!

E terembe belépésem után szólított fel a hírlapíró szövetség egyik tagja, hogy ezen ünnepélyt egy pár szóval zárjam be.

Főtisztelott püspök ur nem lévén jelen, s okvetlen megjelent volna ezen ünnepélyen, így helyette én vagyok ideiglenesen megbízva.

En tehát a felhívásnak engedve, rögtönözve egy pár szóval ugy az egyházkerület részéről, mint a főiskola részéről — melynek kebelében tartatik ez ünnepély — kifejezem üdvözlétemet.

A költő a szabadság hajnalánál előre látva mondá:

Hoi sirjaink domborulnak
Unokáink leborulnak
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.

Ama sirnál, — melyet nem ismerünk biztosan; csak a helyét tudjuk, hogy hol van — ma, 5 évtized mulva, megjelennek a nemzetnek, megjelennek a tudomány és művészet képviselői megdobban a haza minden hű fiának érző szíve, s leborulnak a hant felett, azon hant felett, mely elfödi a nagy hősnök szabadság hősnök porait.

Ezen nagy költő, kinek ma emlékünnepeztől ülik a Kárpátoktól az Adriáig. Debreczent is érdeklí már csak azért is, mert ide rendeltetett az öntvény, melynek mása, a bronz szobor ott van a Szabadságtéren. Hozzánk juttatta azt a mintázatot a szobor rendező bizottsága s midőn jelentette ezt az egyházkerület akkori püspökének Révész Balintnak a lelkesedéssel fogadta a határozatot s ezen főiskolának tanárkarával s ezen főiskola ügyeit rendező gazdasági tanácsal ugy intézkedett, hogy ezen szobor állíttassék fel ide, e hol most áll előttünk; s így az ő emléke e tekintetben is a miénk is.

Ezután a költészet örökkévalóságára s a költők műveinek általános elterjedéséről mondott gyönyörű szavakat, melyeket így fejezett be:

Hála Istennek, mi azon dicsőséges helyzetben vágyunk, hogy a magyar nemzet ezer év mulva megújulva, mint egy ifju lép a második évezredbe.

Ez a főiskola, a jelen levő tanuló ifjúság s tanárkar, valamint az itt megjelenő közönség nem felejtjük el a napot, emlékezetes lesz ennek a főiskolának, hogy ennek kebelében volt ezen ünnepély, s hogy itt áll az ő szobra, melynek látásán lelkesedni fog az új nemzedék.

Azon ifjut, a ki most itt előttünk zendítette meg szózatát, őt is ihlette e szobor. És e főiskola teremni fog idővel új Csokonaykat, s új Szabolcskákat, a kik fogják érezni erkölcsi súlyát, jelentőségét ezen szobor itt letételének.

Emlékezzünk vissza minenyájan e napra

ezen ünnegélyre, s ezt rendezték, legyen irántuk köszönet, hála elismerés szavazva s mondjuk mindnyájan azt a fenséges éneket a mit minden embeének tudni kell a mire az új nemzedeket már az iskolában tanítani kell:

Tied vagyok, tied hazám,
E szív e lélek,
Kit szeretnék, ha tégedet
Nem szeretnék?

Azt bizonyította Ő be életével, azt bizonyította be halálával, hogy a h a z á é r t volt.

Erre tanítottak minket, erre kell tanítani 1000 év múlva is a magyart, hogy azt mondja:

Tied vagyok, tied hazám
E szív e lélek!

Zugó eljenzés és taps követte e gyönyörű beszédet, amelyért e helyen is legőszintébb köszönetünket fejezzük ki.

Utána D a n k ó Pista társulata a »Szózatot« énekelte és játszotta el s ezzel véget ért az ünnep, a két szónok K o h á n y i Gyula és K o v á c s i Kálmán levitték a koszorút a szoborhoz, amelyet aztán a költőnek könyvét tartó bakkarján helyeztek el, hogy hirdesse epügy, mint maga a szobor, hogy él köztünk P e t ő f i Sándor szelleme örökön örökök!

TARKA-ÉLET.

Nyakó bácsi.

Ugy mondá N y a k ó bácsi, ma délelőtt bentjárn látogatásomra:

— Ur Öcsém — úgy lehet — talán utóljára járok ma itt.

Mert úgy értendő a dolog, hogy Nyakó bácsi a mai honvéd emlékünnepre jött Nánás városából. Ven hajdu atyafi nekem földim s regen, régen, a mint talán tudják is kegyelmek, huszár vala Ő kelme. Honvédhuszár strázsa mester és K l a p k a tábornoknak a jeladó, kedvelt trombitása.

— Valamikor emberforma is voltam, ma pedig, mint a Lóó, ezt is mondá N y a k ó bácsi, az én öreg öreg hajdum, kinek haragos szemmel sohasem látta az ellenség a hátát, holott pedig Klapka tábornok urával számos meleg csatákból kivette a részét.

Az én öreg hajdumat sokan megfogják ma nézni a városi népek, mikor az egyenruhás bajtársaival ma esendőt kiballag a honvédtemetőbe, hol minden olyan csendes, esendős hol reszkés szívű, ragyogós bőrű gyökcskák a hémondói a sírban alvó honvédvitézeknek.

Nyakó bácsi most két czélből fáradt be Debreczenbe. A hogy a tisztelet megadja a honvéd temető vitézinek, de meg a régi érczes csata-trombitáját is beakarja adni a muzemhoz.

Fujni már úgy sem tudja a remek, hosszú nyaku érczhangszert, mely alskjánál nagyon emlékeztet a kurucz vitézek tárogatóira . . . Olyan erő is varázsskodott abban, csak egy fuvás kellett belé s már akkor lova hátán, kardját villogtatva repült a magyar huszár, kiáltva:

— Rajta, rajta, rajta! . . .

A hosszú bajusz fehér már, a fogak kihullottak, a »m u n d s t ü c k« dirigálásához pedig a nyelven kívül okvetlen szükséges ám jó fog is . . . Mellén ugyan még most is domboruan feszül a zsinoros dolmány N y a k ó bácsinak, hanem a szemei azok elgyengültek, elhomályosodtak az öreg hajdumok s a hatalmas szál öreg embert egy kis szöske, kék szemű leánygyerek kezénél fogva kalauzolta hozzám . . .

Es az én öreg hajdumat sokan megfogják ma bámulni kíváncsi városi népek, mint hűséges trombitáját kérges, öreg kezeivel oldalán szorongatja s vén bajtársival, debreczeni öreg honvédekkel ott ballag N y a k ó bácsi a temető felé . . .

Hajdu Huszár.

Végh Gyula jubileuma.

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, augusztus 2.

Szombaton este tartotta 25 éves jubileumát Végh Gyula t. b. főkapitány, ki közpályán való működését mint rendőrfogalmazó kezdte meg a debreczeni rendőrségnél.

A tiszteletére rendezett vacsorán városunk legelőkelőbb polgársága vett részt. — Résztvettek ezen ünnepélyen:

Komlóssy Arthur főjegyző, polgármester helyettes, Wolaitka Nándor, Dobieczy Sándor, Kola János orsz. képviselő, Jekelfalussy tábornok, Benes László Nyiregyháza polgármestere, Eoczkó Sámuel főkapitány, dr. Gaál Endre kir. ü., Véczy János, Abraham László t. főügyész, Balog Ferencz hittanár, dr. Sárváry Gyula v. főorvos, Szentkirályi Tivadar, Szabó Antal ügyvéd, Orródy Lajos, dr. Kemény Mór, Kernhoffer József dr. Nagy Zsigmond, Dienes Barna, Vinnay Géza, dr. Balkányi Ede. dr. Szentpály Béni, Aron Jenő, Fürst Ödön. Mihalovics István, br. Babarczy és Steiner huszárhadnagyok Publig Ernő tűzoltó h. főparancsnok, dr. Simonffy István, Berger Jenő, Király Gyula, Körner Adolf, Hajdu Gyula, tanácsnokok, Török Gábor erdőmester, Stahl Géza, főmérnök, Szabó Kálmán, v. aljegyző, Csath Zsigmond, postn- és távirafőnök, Csóka Sámuel v. aljegyző, Ferenczy István kir. járásbíró, Kertész János, ifj. Komlóssy Arthur, Leszkay Ferencz, dr. Szöllösi Béla, Kepes Géza, Baum Miksa, Komlóssy Miklós, Jona Dániel, Szedlak József, a helybeli sajtó képviselői a rendőrtisztviselők teljes számban és még számosan.

A bankett fél 9 órakor kezdődött s a legelőkelőbb hangulatban maradt együtt a társaság egész este.

Külföldön összeállított pompás ételek és italokért mint mindig most is M i l ő c k e r Lajos üzl. vezetését illeti meg a dícséret.

A második fogásnál Komlóssy Arthur polgármester helyettes állott fel szólásra:

Azok, akik itt hosszabb időt töltöttek el közolgálatban, mint én, — mondá a város ez időszerűt feje — tudják azt, mit tesz az huszonöt esztendő szakadatlan szolgálásban tölteni, különösen a rendőrségnél. A mi mai ünnepünk személyes. Végh Gyula ki van kiáltva tapintatlannak és keletlennek, hogy mindennek az ellenkezője áll, az az ő jó szíve s az, hogy ünnepelésre ennyien megjelentünk fényesen bizonyítja. Üdvözlöm Végh Gyulát, mint a becsletes pontos és rendszerető tisztviselő és kívánom, hogy a követő huszonöt évet is üde egészségben élje meg.

Végh Gyula említeni is feleslegesnek tartja, hogy huszonötévi működés alatt bizony sok kellemetlenség érte a tisztviselőt, mert rem terem a közpályá követése közben mindig rózsát De a pályatársak szeretetének és tiszteletének kivívása vezette mindig kötelessége egyenes teljesítésében. Erre a szeretetre és tiszteletre fog ezután is mindig, törekedni. Debreczen város tisztikarára és kedves kartársaira emeli poharát.

Balogh Ferencz emelkedett ezután fel. Szép jelenet, — ha valaki egy negyed századot élt olyan pályán, melyet maga választott. Örvendünk minnyájan, hogy a rendtartás képviselője oly tiszteletnek örvend, mely minden el- és kibocsátványt megcafol. Mint a főiskola volt növendékét üdvözlő, kibem minden nemes megnyilatkozik.

K o l a János dr. a jubiláns legbecesebb tulajdonát, nejét köszöntötte jel. Ezután dr. K T ó t h Mihály kapitány a következő Karlsbadból érkezett táviratot olvasta fel:

»Jubileuma alkalmából szíves barátság-gal kívánok szerencsét Simonffy Imre polgármester, Komlóssy Dezső, Roncsik Lajos, Budaházy Endre, Fazekas Sándor, Nagy Elek, Dávid Mihály.

Majd K o h á n y i Gyula, a »Debreczen« szerkesztője kiemeli, hogyha az újságírónak sikere van, abban a r. kapitányoknak is része van. Röviden, frazis nélkül a sajtó nevében élteti a jubilánst, akit a sajtó tagjai tisztelnék és szeretnek.

S z o m b a t h y J á n o s a rendőrtisztviselők nevében üdvözölte az ünnepellet. Ezután megeredt a felköszöntők árja, mely sokáig tartott. A bankett hangulatát R á c z Károly kellemes zenéje fűszerezte.

Ujdonságok.

* Debreczen város részvét sűrűgye a székes fővárosához.

A mai rendes tanács ülés R á t h Károly főpolgármester halála alkalmából az alább közölt részvét sűrűgyt intézte M á r k u s József polgármesterhez Budapestre,

Nagyságos Márkus József polgármester urnak Budapest.

Debreczen város tanácsa őszinte részvétét nyilvánítja a főpolgármesternek halála felett.

Komlóssy Arthur főjegyző polgármester-helyettes.

* Csatornázási munkálatok. — A kis Szappanos utca, Iskolaköz, Szalkai köz, Liba utca földalatti csatornázását már megkezdtek. A munkálatokat S t é g m ü l l e r Árpád vállalta el 5333 ft 55 krért. A magas utca csak akkor tesz csatornázza, ha a fele költséget a háztulajdonosok befizették.

* A főszámvevő szabadságon. Szabó József főszámvevő egy havi szabadságidejét B á r t f a fürdőn tölti.

* Némethy Lajos búcsuja az iskola székétől. A szombaton d. u. tartott iskolaszéki ülésen vett búcsut N é m e t h y Lajos ev. ref. lelkes az egyház iskolásköztől, melynek elnöki állásáról 25 évet meghaladó idő után lemondott. Az ülésről szóló részletes tudósítást térszűke miatt — sajnálatunkra — csak lapunk holnapi számában közölhetjük.

* Szabolcska Mihály gyászja. A felfalú költő pap S z a b o l c s k a Mihály családi gyászja mely ez igazi részvétet keltett mindenfelé az országban. Mi is részvétünk s szeretetünk igaz, meleg szavaival emlékeztünk a költő pap szerető, jó édesanyjának váratlan elhunytáról s ebből az alkalomból lapunk egy cikkelyében felvetettük az eszmét, hogy a debreczeni hölgyek közakarattal maguk állítsanak egy síremléket a kedvenc kiváló költőjük édes anyjának a sírjára. Ez eszmét igaz részvétünk s szeretetünk sugalta nekünk, de mint magató a kiváló költő munkatársunktól értesülünk, teljesen tárgyalanná vált az ilyen formában, »minthogy« — írja Szabolcska, »arról a síremlékről én már gondoskodtam. A mint hogy lehetetlenség is lett volna ezt másnak engednem át.«

* Dankó Gyula temetése. A péntek délben öngyilkossá lett D a n k ó Gyulát tegnap delelőtti temették óriási közönség részvételével. A temetésen a honvéd és 39-es önkéntesek teljes számmal jelentek meg. A temetésre kivonult a katonai zenekar, 1 század honvéd és több tiszt és az összes honvéd örmesterek. A gyászszertartást B é l t e k y Lajos ev. ref. s. lelkes tartotta szép imában búcsuztatván el a halottat hozzátartozóitól. A számos gyönyörű koszoruktól borított gyászokocsit nagy közönség kísérte ki a Kossuth utcai temetőben.

* Debreczeni nyomdász ünnep. — A debreczeni nyomdász egyesület, mint már jeleztük is, még e hónapban megünnepeli fennállásának évfordulóját. A város képviselői méltányolva az egyesület érdeműs és hasznos tevékenységét, 300 forintot ajánlott fel az ünnepély költségeire, mely az eddigi jelek szerint is lényesnek igerkezik. Eddig 45 küldőt jelentette be részvételét, mint a magyarországi nyomdászegyleteknek a képviselői. S lejön e napra a budapesti nyomdászok jeles »É b r e d é s« nevű dalegylete is, melynek 26 tagja igerkezett vendégnek. A budapesti dalárdisták hangversenyt is rendezendének s az egyéb küldött képviselőkkel együtt a főiskolában lesznek elszállásolva. Az öreg Guttenberg-mester tanítványai tehát e hónapban

fognak gondoskodni arról, hogy ne legyen olyan holt mégszem a nyári szezon, mint más években, mikor még a Tiszába is felusznak a csápák.

* **A munkás telepek ügye.** Az államvasutak debreczeni üzletvezetőségének vezetője Dobóczki Sándor ártirt a városhoz, hogy a munkás telepek kérdésében hozott határozatot küldjék át neki ugyanakkor kéri, hogy mielőbb tárgyalják a feltételeket mert a miniszterium sürgeti a munkás telepek mielőbbi felelősségét.

* **Öngyilkos denevér.** A babona rémes meséket fűz az éjszaka néma s puha testű szárnyas állathoz a denevérekhez. Vámpíroknak, vér zipolyozóknak nevezi el ezeket az ártatlan kis rovarpuszt. Hát egy ilyen füles denevér este betévedt a Márkus Jenő Dreher söresarnokába, talán valami repülő bogárka után csapódott be a vendéglői terembe a nyitott széles ajtókon keresztül. És aztán ott a nagy világságtól, fénytől megbódult, elvakult a kis jámbor s megriadva kezdett ide s oda repesni, mignem a nagy tükör rámba beleütötte a kis fejét s aztán szegényke lepottyant a földre. De már meg volt dögölve, a kemény fában úgy összetört a kis bolond a fejét. Az öngyilkos denevért aztán kiszögezték szárnyainál fogva a vendéglő ajtajára, mert vendéglősök között még az a babona járja, hogy az ilyen denevér-kadaver szerencsét és sok vendéget hoz az üzletbe. Igen ám a Márkus Jenő jó sere s józsi konyhája.

* **Szabadság és helyettesítés.** Dr. Könyves Tóth Mihály 1. sz. ker. kapitány egy havi szabadságát megkezdvén, a kerületi kapitányságot Jeney Miklós helyettes vezeti.

* **Próba éneklés az új izraelita templomban.** Debreczennél éppen tényleg egyik legérdekesebb, legfényesebb épülete most az új izraelita templom, melynek hatalmas, de még felszenteletlen hojójában ezrével és ezrével gyűjt össze a közönség. Az új fényes templomhoz ugyanis a hitközség megfelelő els rangú kántort is akar szerződetni s egy ilyen pályázó kántor mutatta be ének művészetét a közönség előtt, melynek soraiban, mint zene szakértőket, ott láttuk két kiváló zene művészüket is Szotyori Nagy Károly és Friedmann József zenedi tanár urakat. A kántor, derék, barna fiatal ember kórusával együtt Przemysl-ből jött szerencsét próbálni ide Debreczenbe. Gyönyörű bariton hangja van, melyvel képes kifejezni a zsidó templomi énekek minden szenvedélyes tüzét s hevét, mik emlékeztetnek puszták eget nap sugarára. A halgatóság elragadtattással adózott a remek hangú énekesnek, de nem kevesebb gyönyörűségét szerzett a kórus bámulatos összhangja, melyben a vékonyan csengő gyermekhang úgy összeolvadt a meglett férfi dörgő basszushangjával. A kántor es énekkara a következőkhoz és művészi műsort énekeltek végig, mind a legszebb, a legremekesebb templomi zsoltárokat: 1. Ezrasz hovrim, 2. Adonaj Moloch, 3. Has Kivenu, 4. Narichoch, 5. Mi seberach, 6. Av berachim, 7. Szane Tokel, 8. Zichronon és végül a remek Sma Izrael. Kedden d. u. ismét próba éneklés lesz a templomban, mikor a híres nagyváradi kántor, a kitenorista, fog énekkarával együtt hemutakozni.

* **Az iparos ifjúság betegségyező pénztárának igazgatósága** tudatja az egylettagokkal, hogy Hütér Károly egyéni orvoss lakását N Hatvan u 1095 sz alá helyeztél, hol a szokott órákban rendel.

* **A sertésvész pusztítása.** Berettyó-Ujfaluból írják lapunknak: A sertésvész miatt alig egy hónapja van annak, hogy községünk zárlat alatt áll. Minő pusztítást visz véghez a járványos betegség, arról fogalmat adhat az, hogy egy hónapi rövid idő alatt az ugynevezett Paraszt-szer községében — mely Berettyó-Ujfalunak csak egy kisebbik része — a lakosok több mint 800 darabból álló sertés állományából alig maradt meg 100 drb. s a vesz még egyre dühöng. A ki tudja, hogy a szegény ember téli és nyári háztartásában

minő szerepet játsszik a sertészhizálás, csak az képes felfogni a csapást mely a község lakosait érte.

* **Egy előkelő életbiztosító társaság** helybeli főügynöksége megbízható ügynököket keres előnyös feltételek mellett. Czim a kiadóhivatalban.

Táviratok.

Országgyűlés.

— Saját tudósítónk távirata.

Budapest, augusztus 2.

A Házban ma tárgyalták a pénzügyminiszter módosítását a cukorprémium visszaható erővel leendő életbeléptetése iránt. — **Blaskovics** Ferenc és **Polónyi** szoltak ellene, míg **Lukács** László pénzügyminiszter mellett, akinek felszólalása után a többség a módosítást elfogadta.

Szünet után a 2-ik szakasz került sorra a tárgyalás folyik.

A király árvízveszélyben.

Budapest, aug. 2. (A Debr. cred. táv.) Ischiből jelentik, hogy a folyton tartó esőzések miatt a vizáradás folytonos már a királyi nyaraló is veszedelembe van.

Általános feltűnést kelt, hogy a király rendeletére a nyaraló parkja allandoan nyitva van a közönség részére, a királyné ő felsége pedig személyesen veszi át a vizkárosultak részére beérkező adományokat a nyaralóban.

A Duna árad.

Budapest, aug. 2. a Debr. cred. táv. Bécsből jelentik hogy a stájer és Tiroli esőzések folytán megáradt mellékfolyók vize immár a Dunába ért s a Duna 7 napot a rohamos áradással annyira, hogy a katasztrófa minden pillanatban várható. Teplitzben pedig már 4 embert el sodort az árvíz.

A nagyerdei népiünnepély.

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, aug. 2.

A hetek óta várva várt napja a dalárdisták népiünnepélyének végre bekövetkezett öröme a nagy és érdeklődő közönségnek.

Szép és mozgalmas képet mutatott tegnap az erdő ünnepelő uhában tolongó sokaság rajzolta körül a nagy erdő egész területét.

Folyton zsufolásig telt vasúti kocsik szállították a közönséget a mulatság színhelyére hol az érdekes és látványos ünnepély folyt. A tegnapi népiünnepélyt a debreczeni dalárda rendezte hangverseny körutja költségeinek fedezésére s úgy az anyagi, mint erkölcsi tekintetekben a lehető legjobban sikerült.

Az ünnepély első része a kordon által elzárt jégpálya előtti téren folyt le. Az összes debreczeni zenekarok Rác Károly vezetésével nyitányt játszottak, megnyitván vele az ünnepélyt.

Ezután a debreczeni dalegylet, a keresk ifjak dalegylete, a munkás dalegylet és az ácsifjuság dalköre a Szózatot énekeltek el Mác s a Sándor karnagy precíz vezetésével.

Utána versenyt futás következett a kórcsolya téren. Ezen futásban három díj volt kitűzve. Három korona két korona egy korona. Két csoport futott. Az első csoportban első ylt Gerébstván a második Balogh Sándor harmadik Lakatos Sándor: a második csoportban első volt Kyzák József, második Kenderesi József, harmadik Bolha János.

A versenyek után az erdő különböző helyein felállított sátrakba ment a közönség, hol vig élet uralkodott, mindenfelől vidám zene tréfás hangok, kacagás hallatszott. Itt laczipecsényeztek, ott hordó söröket csapoltak, az erdő más-más helyén a ppapir léggömböket eregettek fel nagy elbámulására a vidám gyermekhadnak.

Az ünnepély legkiemelkedőbb és legszebb programja száma 5 órákor kezdődött. A bicikli korszóhoz felvonult biciklisták festő látványt nyújtottak virágokkal szépen díszített biciklijükkel. E szám és a tűzijáték voltak legnagyobb tetszésére a közönségnek.

Az érdekes virágkorszó öt zenekarral kezdődött s azon a biciklizők mintegy versengve egymással, azon voltak, melyik disziti fel szebben virággal biciklijét. E szép versenynek meg is volt az eredménye, mert mindenfajta virág biciklibe győgyörködhettek. A korszóban résztvettek: Bognár Matild, Küller Viktor, Zelinger Eda, Tikos József, Redl Szigfried, Kacsó Ferenc, Bognár Emil, Rosenthal Sándor, Gyuresán Antal, Rosenberg Jenő, Körmendy Mihály, Laszallner Oszkar, Friedmann Jakab, Zavilia Béla, Weinberger Sándor, Barna Antal, Bayer Ferenc, Katz Izsó, Katz Mór, Hirschmann Károly, Bitonyi Sándor, Keszler Gyula, Szeitz Márton, Bakó György, Schiller Ferenc, Janossy Miklós, Gajdi István, Teszterrether Nándor, Jóna Kálmán, Gödényi Zoltán, Budaházy Jenő, Bekessy Géza. Lezszebben nézett ki a Bognár Matild, Bakó, György, Laszallner Oszkar biciklijé. — A közönség a biciklizőket lelkesen éljezte amint azok a pályán elvonultak a virágokkal dobálta. Majd a korszózenekar Krause Antal karnagy dirigálva mellett élvezetes kanyarversenyt rendezett a Dobos előtt. Ez idő alatt egyik sátorban tombolt játékot rendeztek gyermekek számára. Különböző nyerménytárgyakban részesültek a nyarók 10 filérjükkért. Este hat órákor azok a biciklisták, kik a virágkorszóban résztvettek, biciklis lampionos menetel rendeztek a Margit fürdőnél; a szép látványt nyújtott.

Az alkony beálltával volt a sikerült tűzijáték rendezve. Szemkapráztató szép volt minden egyes mutatvány.

A sikerült tűzijáték az ezermester Leidenfrostot dicséri sok szép hulló csillaga és üstökössei a repülő reppentyük a pálogó siserőg kigyók csak azt bizonyítják, hogy Leidenfrost nem csak műkedvelő, de valódi piróteknikus.

Ezt követőleg vette kezdetét a dalestély. A dalestély a következő műsorral folyt le: 1. Nyitány. Rác Károly zenekara által. 2. Régi magyar népdal-egyveleg, előadta az ácsifjusági dalkör Boros karnagy vezetésével. 3. Szabadságdal. Hubertól, előadta a keresk ifj. dalköre Frenzel R. k. vezetésével. 4. Nemzeti zászló. Huber től, előadja a munkás dalegylet. Meler Sándor vezetésével. 5. Balatoni dalok. Gaáltól előadja a debreczeni dalegylet Mácsay Sándor karnagy vezetésével. 6. Kölcsey Himmusz. Erkel től előadja a négy dalegylet. — Mácsay Sándor karnagy vezetésével. A műsor minden egyes számát s a szereplő dalegyleteket megjelönte és megújratotta a közönség. A dalestélyt táncmulatság követte a Dobos pavillonban, mely csak a késő éjjeli órákban ért véget.

A segesvári ünnep.

— A Debreczen kiküldött tudósítójától. —

Segesvár, aug. 1.

Azok az ünnepélyek, melyeket Petőfi emlékének Fehéregyháza mellett és Segesvárt rendeztek, méltók voltak a nagyköltő emlékéhez és méltó az országhoz. A székelység 200 kocsin érkezett s ezenkívül képviseltették magukat a következő testületek:

Az országos nemzeti Szövetség hatalmas babérkoszorúját Kátóna Béla főjegyző helyezte el lelkes beszéddel a szoborra. — A Nemzeti Szövetség képviselőiben ott voltak még az aradi N. Sz. elnöke, Institoris Kálmán polgármester és a brassói N. Sz. elnöke, Moor Gyula főesperes Székelyudvarhely rendezett tanácsú város küldöttsége, vezető Sebesi Ákos, Erzsébetváros sz. kir. város, vezető Trajanovics János; E. M. K. E. küldötte Sándor József; E. K. E. küldötte Radnóti Dezső.

A kormányt képviselte Sándor László főispán; mivel Wlassics miniszter nem érkezett meg, az erzsébetvárosi ev. ref. egyház küldötte Zayzon János lelkész; az 1848-49-es honvédegyelet központi elnöksége nevében Mikar Zsigmond; a székelykeresztúri állami iskola tanstülete és a tanítóképző intézet tanári kara; Pozsony város képviselőiben Broly Tivadar; a pozsonyi Toldi-kör és jogakadémia képviselőiben Vutkovics jogakadémiai tanár; Gyergyó-Szent-Miklós képviselőiben Köllő Ignác; Kolozsvár város képviselőiben Albach Géza polgármester és Esterházy László főjegyző; a kolozsvári 48-as honvédegyelet Szabó Sámuel vezetése alatt; Torda-Aranyosmegyei 48-as honvédegyelet képviselőiben Veres Károly; a budapesti újságírók egyesülete Czikkai Lajos; országos történelmi ereklyemúzeum képviselője Deák Albert; Arad sz. kir. város: Salacz Gyula; országos középiskolai tanáregyesület: dr. Szuppán Vilmos; Udvarhely vármegye képviselőiben Jakab Gyula; Arad vármegye: Szatmáry Gyula; Petőfi önképző-kör (ev. ref. koll. önk. köre.) Székely Udvarhely: Fejes Áron; Marosszéki honvédegyelet: Bihari Sándor; magyar királyi tudományos akadémia, S z i l y K a l m á n és Gyulai Pal ki egyszerűs mind a Kiszaludi-társaságot képviselte. erdélyi ev. ref. egyházkerület: Szász Domokos püspök; Fggaramegye, Bocskor Ádám; magyar történelmi társulat. dr. Szédeczki Lajos; Nagy-Enyed város, Zombory Gyula tanácsos; országos függetlenségi párt Ilyés Bálint; brassói magyar kaszinó, Orban Ferencz; Torda-Aranyosmegye, Leteg Miklós; Cyalafekérvár, Issekutz János; Alsó-Fehérmegye, Csathó János; Szatmár város, Körösmezey Antal; marosvásárhelyi Kemény-Zsigmond társulat. Bedőházy János; Háromszék vármegye, Deesi Zoltán; Aradi 48-as honvédegyelet: Csik megye, Mihály Ferencz; Othon írók és hírlapírók köre, Rakosi Viktor; Debreczen város, Oláh Károly és Konecz Ákos, a marosvásárhelyi kollégiumot Horváth József képviselte. Tordáról körülbelül 50 főnyi küldöttség jött.

A százas rendező-bizottság, mely egy szűkebbkörű végrehajtó bizottságot alakított az ünnepély rendezésére, minden kitelhetőt megtett a siker érdekében s az nem is maradt el.

A szűkebbkörű végrehajtó bizottság tagjai ezek voltak:

Sándor László etnök, Alpár Ignác, Balázs Imre titkár, Boeskor Árpád, Bartha Miklós, Benedek Mihály, Fodor Lázár, Horváth László alelnök, Imess Jenő, Kedves István pénztárnok, dr. Krausz Frigyes, Nagy Elek, Szebeni Ákos, Somogyi Albert, Somogyi István alispán, Szoboszlai Károly alispán, báró Szentkereszti Pal, Tibád Antal, Török Albert, Ugron Gábor, Ugron Zoltán.

A tulajdonképpeni ünnepélyek tegnap reggel 8 órakor vették kezdetüket.

Annyian érkeztek az ország minden részéből, hogy azok egy részét a közeli Erzsébetvárosban kellett elszállásolni.

Az erzsébetvárosiak reggel, 8 óra 6 perczkor érkeztek s 8 óra 20 perczkor indult az ünnepély közönség Fejéregyházára, az emlékoszlop felavatásához.

Itt bevarta a Székelyföldről és Brassóból érkező vendégeket, kik ily sorban érkeztek: Első székely-vonat: 8 óra 40 percz; második székely-vonat: 9 óra; Brassó felől vegyes vonat: 9 óra 20 percz; rendes székely-vonat: 9 óra 28 perczkor. Pontban 10 órakor kezdődött az emlékoszlop felavatása.

A fehéregyházi honvédek emlékoszlop felavatását a rendezőbizottság elnöke, Sándor László főispán a következő szavak kíséretében nyitotta meg:

Hazafiai örömmel tekintek körül a mostan ünnepünk ezreivel megtelt, ez előtt 48 évvel csatazajtól visszhangzó térségen. Büszke vagyok, hogy nemzetemből nem halt ki a haza védelmében elesettek iránti kegyelet. Közeli és távoli vidékekről jöttek, hogy a mai napon tartandó nemzeti ünnepségben részt vegyenek ez ünnepet rendező bizottság nevében is megjelenségükért hálaomat nyilvánítani.

A főispán ezután a szoborbizottság megalakulását és a szobor felállításának történetét ismertette.

A perczekig tartó éljenzés és taps lecsillapultával a székely udvarhelyi dalárda V a j d a Emil karnagy vezetése alatt a himnuszt énekelte, melyet a lelkesült közönség vele énekelte.

Az ének után S z á s z Gerő volt 48-as honvéd, kolozsvári ev. ref. lelkész és egyházkerületi főjegyző tartott beszédet, melyet így fejezett be:

A segesvári mező nem a vég, hanem a megdicsőülés kezdete. Nem kripta, hanem Pantheon Templom, melyben egész Magyarország leborul és adja azok emlékét, a kik véruket ontották érette.

Mi, a kik veletek egy sorban küzdöttünk, de a kiknek a gondviselés megengedte, hogy a vénségben, az azóta felnőtt nemzedékekkel együtt leborulhassunk megszentelt emlékek felett. mi lelkesedéssel hirdetjük a világ négy tája felé, hogy bár meg igen sok kívánni való van hátra, de ma már a ti véretek árán, a ti sirhalmotok felett új életnek indult, boldogabb haza zárta neveteket szívébe. Mig egy vértanu lesz, mig egy magyar fog élni ezen a földön! a ti emléketek élni fog.

Sírotok felett lengjen a béke! Ez emlék felett örökjék a kegyelet! Hazánk felett a nagyság, a dicsőség és kazaseretnek áldásai látassanak meg, újabb esztendőig. Áldás megdicsőült emléketeken.

Száz Gerő beszéde után ismét Sándor László főispán lépett az emelvényre és átadta a szobrot L e n d v a i főszolgabírónak, Nagy-Küküllőmegye képviselőjének, ki azt átvette.

Végül a tömérdek koszorút helyezték el az obeliszken.

Tizenegy óra után ért véget fehéregyházi ünnepély s ekkor indult vissza Segesvárra az ezrekre menő nagy közönség.

A segesvári új vármegyeház előtt állították fel Petőfi Sándor szobrát, melyet a zsenilis ifjú székely művész, Köllő Miklós mintázott és készített el.

A szobor a nagy költőt honvédtiszti ruhában ábrázolja, a mint tekintetével a fehéregyházi harczterre néz, baljában kardját tartva.

A segesvári szoborleleplezési ünnepély déli 12 órakor vette kezdetét.

Sándor László főispán nyitotta meg, majd a székely udvarhelyi dalárda énekelte. S ezután Bartók Lajos lépett az emelvényre s a következő ünnepi beszédét tartotta:

Gloria victis!
Dicsőség a legyőzötteknek!
Ti győztetek a kik elesetek!

S tiéd az örök dicsőség, nemzet ebresztő költője, nép talpriasztó dalnoka harcz előtt, bajtársuk a csatatéren, oszályosuk a halálban, közös sirban és feltámadásban!

Nem Petőfi dicsősége öregbítéséről, hanem a nemzetéről van szó. Szobor és ünnep már ahhoz nem tehet. Taroljon az idő bár körülöttünk mindent pusztává: Petőfi neve oly magasságban fog emelkedni Európa nagy nemzetei előtt, mint Pompeius oszlopa az afrikai sivatagon.

Iger ez ünnep magasztossága onnan, hogy nem egy költő dicsőségét növeljük, a nagy szellem nagy tettei emlékét emelte örök érzeből: hanem egy egész nemzet, az ezredéves magyar haza büszkesége ragyog föl a mai ünnepben, tudatában annak, hogy a műveit nyugat több ezeréves története lapjain a legtündöklőbb anyagok közt a legelső sorban ott ragyog a mi Petőfi Sándorunk, a ki itt halt meg, s itt áll halhatatlansága jelképen.

Nem, nem a fia Petőfi dicsőségének: az anyanemzetnek örömnapja ez. És lelkesült örömmünk a legmagasztosabb ünneppé varázsolja a hely, hol a nagy ember szentelt emlékének áldozunk.

Idefönn áll egy szobor, m a g a s h e g y t e t e j é n . . . . s odaleán, a közel sikon, halt hősi halált, ő, a harcz mezéjén.

Nagy szellemnek remeklései már bírták az ország bámuló tiszteletét, Márczius 15-kén a lángész és bátorság dönthetlen erejével hatalmas alapját vette meg függetlenségünk kivívásának, s ő a népszerűség legmagasb polczára emelkedek; boldog és istenült lehetett a Pyeridák szent berkeben, a költészet és szerelem rózságyán; de ő, a fiatal házas, elhagyta szeretett hitvesét és eljött Erdély bércei közé harczolni a szabadságért, meghalni a hazáért.

Az igaz, szép, nemes kultuszának szentelte éltét és a harcz riadóját maga harsantván meg, letéve örökírszerző tollát, habozás nélkül kibontakozott a családi élet boldog öléből, hogy kezében karddal a csaták ayudőreje közt is verbetűivel bizonyítsa szavaiknak szent igazságát, adjon példát azoknak, a kiket lantjának hangjával föllekesített.

Mert nála a költemény nem volt hazugság, — egy volt az életével, jellemével s tetteivel és mindez igaz volt. Azért a legnagyobb költő, mert izról izre az. S a költő szobráról csak arasznyira a csatatér, hol a vele elhullt dicső bajnokok emléke áll. A szabadságért meghalni n e m á l d o z a t d e ő c s a k e h a l á l g o n d o l a t á b a n é l t . É s a m a s z e n t f ö l d , h o l v á g y a t e l j e s ű l t , a m i t g o n d o l a t á b a n k i f e j e z , a m i t j u t a l m ű l k é r t . h o g y m e g á l d h a s s a á t k o s é l e t t : » O t t e s s e m e l é n ! «

És elesett, semmivé lett, egészen leenyészett, eltűnt a haza és szabadságért vívott végső csatán, hogy örökké éljen mindenütt s egyetlen paránya se vesszen el soha.

Itt, hol egy dicső élet hős halálban nyert megigazulást, a nagy Petőfi ártatlan lelke a menyekbe szállt; az ő élete s halála fölötti ábrándozó elmélkedés az ima magasztosságára emelkedik.

Ez után Petőfi írói és egyéni jellemét fejtegette gyönyörű eszmemenetű költői beszédben. Petőfi igéi 48-ig az ő testamentumot jelentik: 48 márczius 15-iktől a magyar nemzet evangéliumát! Majd így folytatja;

Oh, mily találkozás! Oh, mily találkozás!

A szabadság leigázva mindenütt s a haza megtámadva mindenfelől, kívülről, belülről.

»Láncz esőrg minden kezén, csupán a magyar kezében cseng a kard.«

Petőfi is magyar volt — és a fiatal katonát, Erdély bércei közt burult keblére az ősz vezérnek, a lengyel szabadsághősnek, Bemnek, mint szerető apa és fia, kik nagyon rég nem látták egymást, pedig még sohse látták és nem látták többé soha.

A törekeny alkatú költő és a roncsolt tetemű tábornok egygyéolvadt szívük mehelten hősies lángjában. Két villám csókolózása volt ez, melyek aztán jutottak s elenyésztek. Osztrolenka hőse a távol idegenből kelt át a határbérceken, hogy a nemzetiszabadság nevében összeforva a testvérrel, legdicsőségesebb vezére legyen a magyar szabadságharcznak. S az Alföld költője a bércek közt őlete zendít meg lantját a legszebben — ez is legszebb verse volt neki, — határtalan gyöngédséggel szól a vizaknai csata után a nem rettenthető vén hősről, kit csak oszakai tartoztak életben s tagonkint kellett lovára ültetni. E vers minden sora forró könnyektől nedves csókokat lehel az ősz bajnok összetört tagjaira s a költő dacos szeme hűséges alzáttal esügg vezére lángészü tekintetén.

Oh Bem, vitéz vezérem,
Dicső tábornokom!
Lelked nagyságát könyves
Szemeikkel bámulom!

S ha volna ember, kit mint
Istent imádanék;
Meghajlanék előtted
Térdem, meghajlanék . . .

Mint az argonautahősök, Castor és Polux, úgy egyesültek a harczban, hogy mint csillagpár ragyogjanak együtt az égen.

Oh, s mily találkozás!
Te hoztál össze minket! Nem is tudja
egy egyesíteni a nemzet fiait senki, mint Te!

A testvérek, magyar és székely, érted jötték ide, ki az alföldi síkról, hol születél, szintén e hegyek között jöttél — meghalni. A nagy Magyarországi levén búcsúd, sírod a kis Erdélyi lón, hogy e hamvakkal még egységesebbé tedd az egy hazát, benső kapcsa légy unióknak a nemzeti fejedelmek földével, a Báthoriak, Bethlenek, Bocskaiak, Rákócziak birodalmával!

Eljött hozzád a magyar, kihez így szól: „Talpra magyar, hi a haza!” s a székely kihez így szól: „Nem mondom én: előre székelyek előre mentek úgy is, hős fiuk!”

Az idő bérczei, a századok, a mint Te irád, örökre zengeni fogják neved, Mi azt akartuk megtudni: itt, Erdély e bérczei visszhangozzák-e még egy felszázadé nagy és dicső eseményeit, Bem ágyudörgését, Petőfi tárogatóját, a magyar hősök elszánt rohanását a szabadságért, melynek azok is hárszát veszik a kik ellene voltak?

És egymást végre átölelve, kiáltjuk: „Nem igaz, hogy a magyar testvértelen!”

Majd Pósa Lajos lépett az emelvényre s az ezekre menő ünneplő közönség viharos eljenzése között szavalt el ünnepi költeményét, melyet mai tárcánkban közlünk.

A mint a szoborról a lepel lehullott, azt Sándor főispán átadta Nagy Küküllő vármegye megbízottjának, Somogyi István alispánnak.

Somogyi István alispán következő beszédben vette át a szobrot:

Négyen tisztelt ünneplő közönség! Egy költő szobrát lepleztük le itt, egy lángelkű költőt, ki örökbeszű dalokat zengve hazájának és a szabadságnak védelmében tűnt el. A monda azt tartja, hogy az elleenség golyójától találva itt e téren elesett, meghalt, de mi ezt nem hisszük el, ő élni fog szívünkben örökké:

A szabadság szeretete adta kezébe a lantot, mely babérokat hozott hazájának, a haza szeretete adta kezébe a kardot, mely dicsőséget szerzett nemzetének. Ha minden honfi kegyelettel őrzi emléket, még nagyobb kegyelettel őrizzük azt mi, hol utólszor villant kezében a kard, hol utólszor hangzott ajkáról: előre!

E magasztos ünneplőn, mely az ország minden részéből a díszes közönséget összehozta, azon hazafias kötelesség jutott osztályrészemül, hogy a kegyeletnek ezen művészi alkotását, Petőfi Sándor halhatatlan költőnk ércszobrát átvegyem, megőrizzem.

Méltóságos elnök ur! Én Nagy-Küküllő vármegye nevében és megbízásából ezennel átveszem e szobrot s annak hű megőrzését és kegyeletes gondozását ünneplősen ígérem. Vajha azon szent eszmék, melyekért a nagy költő élt és halt, lelkesítsék mindenkor a szobor gondozóit.

A székelység erre elvonult a szobor előtt. — A szoborra szánt koszorukat még reggel 7 órakor Köll Miklós szobrász a szobor alapzatára helyezte.

D. u. 2 órakor társas ebéd volt a «városi nagytermében». Este 8 órakor pedig sikerült táncmulatság a «Winter»-féle kertipavillonban.

Az emlékre a már közölteken kívül koszorukat küldtek még,

A brassói Magyar Kézimű, a magyarországi képviselőháza, a sz. keresztúri unitárius gimnázium; az aradi 40-as honvédegyelet, özvegy mohai Károlyné, a sz.-udvarhelyi ref. kollégium, az «Otthon» írók és hírlapírók köre.

Arad sz. kir. város közönsége szintén helyezte koszorut az emlékre. A koszorut a város küldöttsége vitte Segesvárra, melynek tagjai Salacz Gyula polgármester, Inssitóris Kálmán főjegyző és Kristófy János kamarai elnök. Aradvármegyét Szathmáry Gyula alispán képviselte. A kiküldöttek négy aradi koszorút hoztak a szoborra helyezni: Arad városát, Aradmegyét, az aradi honvédegyeletét s a Petőfi-asztaltársaságét.

Debreczen városa küldöttségét mindenütt kitüntetéssel fogadták az ünnepen.

Az ünnepen feltűnést keltett egy koszorú melyen Prielle Kornélia hírneves művésznőnk

helyeztet a Petőfi-emlék talapzatára. A koszorú babér- és tölgyfafelelekből rendkívüli izlésrel és díszszel van kiállítva, habfehér szalagjal ezzel a fölírással: «Petőfi emlékének hódol Prielle Kornélia.»

CSARNOK.

A prágai ghetto-ból.

— Kohn S. zsidó történetei. —

Fordította: ifj. MÓRICZ PÁL.

Egyedül jogositott magyar fordítás.

A csipkekereskedő.

HATODIK FEJEZET.

41.

— Az ár megszabását teljesen kegyelmességetekre bizzuk, mondta Bresnitz.

A grófné egész meglepődött.

— Ah voyons! C'est bien honnête —

n'est ce pas? mondta Ugarte grófnőhez fordulva, majd aztán ismét Bresnitznek: „Jobb szerettem volna, ha valami határozott árt követelt volna, de... que croyez vous, trois florians? est-ce que cela suffit? kérdezte ismét Ugarte grófnőtől.

— C'est trop peu, certainement! j'ai peur qu'à ce prix la juive n'en retienne une partie... disons trois et demi!

— Tehát egy szóval, mondta Schlick grófné határozottan, mi fizetünk róffjéért három és fél forintot — megelégszik vele?

— Teljesen kegyelmes asszonyom! — felelte Bresnitz és Kele is mélyen meghajolva, hallgatva helyben hagyta bátyja szavait.

— Hanem most vite, vite! szólt Schlick grófné, most már igyekezzenek, hogy mielőbb felszállítsák a palotába a csipkéket.

És ekkor a hölgyek kocsijukhoz siettek, de Schlick grófné visszafordult még egyszer, kiáltván:

— Csak minél gyorsabban járjanak, ami fekete csipkéjük van, azt csak küldjék fel mind, még csak egy fonalat se hagyjanak otthon, annyit azonban máris mondok önnek, hogy mivel oly becsületesen viselték magukat velünk szemben s nem zsaroltak az árakkal, ajánlani fogom önöket a nemességnek, Lucka és Bresnitz pedig én jól tudok ám dícsérni!

A grófnők most elérték a kocsi, Schlick grófné megparancsolta a kocsinak:

— A palotába! A szolgál tiszteletteljesen nyitotta ki a kocsi ajtaját s besegítvén a hölgyeket a kocsi, felugrott a hátulsó álló bakra. A kocsi alig suhintott az ostorrai, a tüzes lovak prűszögve megindultak s gyorsan elrobogott a kocsi.

Kele Lucka, mintha megkövült volna, úgy elbámészkodott, időnként még mindig úgy tűnt fel előtte, hogy álmodik. Hanem Reb Kalmen daczára, hogy számított, annál csodálatosabb energiát fejtett ki.

— A téli nap igen kurta, a munkánk nagy, nincs időnk álmodozni, kiáltotta.

— De mond csak bátyám! mond, hogy történetet ez, honnét származott ez a segítés? Hisz ez én szerintem nagyobb nesz, mint a milyen Kriasz jam szuf vala (a Veres-tenger ki száradása, melyen a zsidók száraz lábbal mentek keresztül.)

— Ugy-e, mindig mondtam, hogy az Ur segít rajtunk, ha akar! De most megbüntettek! A miért gyermekességben az Isten bölcs rendelkezéseit még kétségbe vontad. Estig nem magyarázok meg semmit, hanem majd csak

ma este, ha az ur is úgy akarja. Most tehát csak pakoljuk gyorsan a csipkéket s szállítsuk mielőbb fel!

HETEDIK FEJEZET.

Bresnitz egy hírnökkel azonnal értesítette Hirsch Luckát, hogy az Isten mily csodálatosan megsegítette őket.

Az üzlet lebonyolítását minél rövidebben foglaljuk össze. A Lucka hitvespár és Kalmen Bresnitz délután egy órakor pontosan ott voltak a Schlick grófi palota egyik szobájában. Kele ügyesen, fűgőn méresikélte a fekete csipkéket. És bebizonyult, hogy Huguet Florián valóban szolid üzlet ember, mert a csipke mind finomságra, mind a darabonként megjelölt brabanti rőf számra teljesen egyezett a Huguet Florián által meghatározott adatokkal. Ugy hogy a kissé türelmetlen Ugarte grófné már azt javasolta, hogy ne méregessék, csupán darabonként számolják át a csipkét. És így a gyakorlott Bresnitz már félnégyre kiszámíthatta a számlát is, mely felül tizezer forintba ru-gott.

— Ma csupán három ezer forintot adok, de a többi a jövő héten megkapják! Beleegyeznek?

— Mán hogy mink? ! hogyne! kiáltotta Hirsch Lucka oly örvendező, oly mámoros hangon, hogy Bresnitz ez illetlensége miatt szigoruan, figyelmeztetőleg reátekintett.

Folyt. köv.

Nyilt-tér.

Foulard-selymet 60 krtól 3 frt 35 krig méterenként — japáni, kínai s. a. t. a legújabb mintázzal és színekben u. m. fekete fehér és színes Henneberg selymet 45 krtól 14 frt 65 kr. méterenként sima, csikos, koczkázott, mintázott damaszott s. a. t. (mint egy 240 különböző minőségben 2000 szín és mintázzal s. a. t.) a megrendelt árukat postabér és vámmentesen a házhoz szállítva, valamint mintákat postafordultával küldenek Henneberg G. (cs. és k. udvari szállító) selyemgyáraiban Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. 2.

Intelligens özvegy urinó mint házvezetőnő, vagy anya helyettes minőségben állást óhajt elfoglalni egy uri családnál. — Czim a kiadóhivatásban.

Danhauser Rezső poprádi tanító és a Magy. Ország. Kárpát-egyesület muzeumi öre két kosztos gyermeket fogad magához az 1897—98. tanévre. A gyermekek 10 hó alatt elsajátítják maguknak a német nyelvet. A lakás és bánásmód — ellátás igen jó.

